
Shrnutí

Nově vzniklé porosty dřevin se druhovým složením liší od historicky starých porostů. Příčinou může být rozdílná preference druhů pro změněné abiotické podmínky v sekundárních porostech nebo omezená schopnost druhů šířit se na nově vzniklá stanoviště. Lesní druhy jsou obecně považovány za pomalé kolonisátory preferující staré lesní porosty. Jako refugia lesních druhů mohou sloužit nejen lesy ale také lokální historicky staré porosty křovin, které mohou být po opuštění okolní krajiny zdrojem diaspor lesních druhů. Různě staré porosty křovin jsou proto vhodným modelem pro studium šíření lesních druhů a relativního významu abiotických faktorů a biologických vlastností jednotlivých druhů pro vývoj lesního ekosystému.

Ke studiu procesů probíhajících v porostech křovin jsou vhodné oblasti, kde došlo k rozsáhlejším změnám ve využití krajiny. V ČR mohou takovou krajinu představovat vojenské prostory. Tato práce probíhala v Doupovských horách v západních Čechách, kde v roce 1953 vznikl vojenský výcvikový prostor, a proto ustala zemědělská činnost. Na území došlo ke vzniku rozsáhlých sekundárních porostů křovin. Cílem práce bylo zjistit rozdíly složení bylinného patra v porostech dřevin s různou kontinuitou, význam jiných charakteristik prostředí (geomorfologické a půdní vlastnosti) a schopnost kolonizace nových stanovišť lesními bylinami.

Kontinuitu porostu jsem určila z map stabilního katastru z roku 1842 a z leteckých snímků z let 1952 a 1999 a klasifikovala tak 3 odlišné kontinuity porostu. Druhové složení jednotlivých porostů jsem zkoumala metodou fytoecologických snímků. K určení chemických vlastností jsem odebrala půdní vzorky na ploše každého fytoecologického snímku a podrobila je chemické analýze. Ke zjištění migračních schopností lesních bylin jsem podrobně prozkoumala území 500x500 m, kde byly zastoupeny jak staré porosty dřevin, tak nově vzniklé. V síti 10x10 m jsem zaznamenávala výskyt vybraných lesních bylin.

Zjistila jsem, že v nejstarších porostech je největší podíl pravých lesních bylin a že porosty nejdelší a střední kontinuity jsou si vegetačně nejbližší. Nejvíce druhové variability vysvětlují proměnné neměnicí se v čase (nadmořská výška, tvar terénu – zahloubený či vypuklý, sklon svahu a potenciální přímá radiace), menší část vysvětlují proměnné měnicí se v čase (pokryvnost kamení a aktuální pH). Po odstranění vlivu uvedených proměnných je průkazná pouze nejkratší kontinuita, která vysvětluje nejméně variability. Půdní podmínky různě starých porostů se liší pouze v obsahu uhlíku a dusíku (se stářím obsah narůstá) a v poměru C/N (nejvyšší je v porostech střední kontinuity). Aktuální pH, které významně ovlivňuje celkové druhové složení, se v půdách různě kontinuálních porostů významně neliší. Migrace lesních bylin ve zkoumaném území je úspěšná. Zjistila jsem rychlost 1,2 m/rok (*Impatiens parviflora*) až 2,5 m/rok (*Lapsana communis*). Význam vzdálenosti zdroje diaspor se ukázal významnější než vhodnost stanoviště pro daný druh.